ePublishing
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Μακεδονικά

Τόμ. 18, Αρ. 1 (1978)

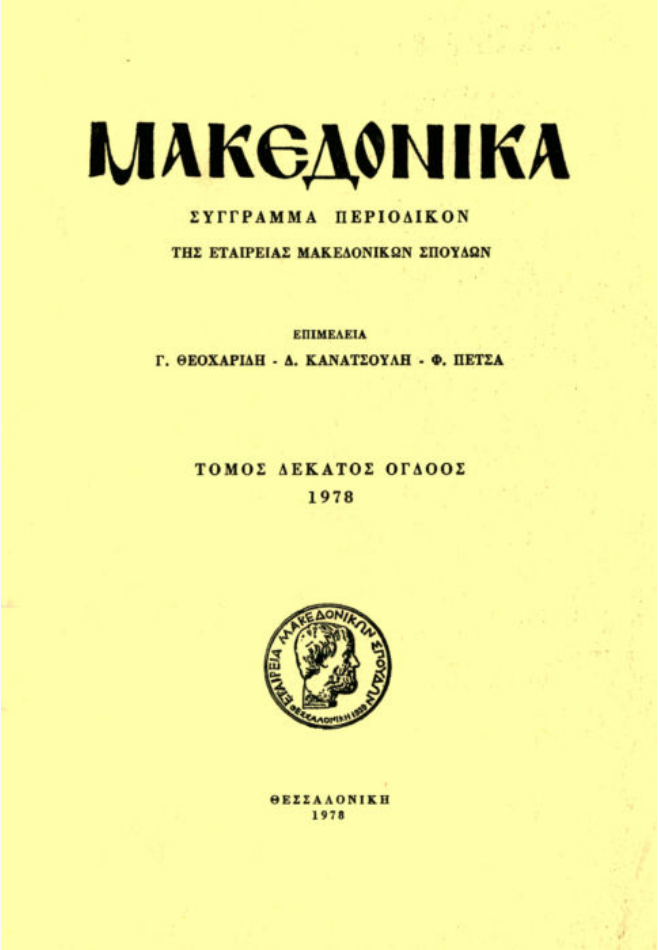
ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Γ. ΘΕΟΧΑΡΙΔΗ - Δ. ΚΑΝΑΤΣΟΥΛΗ - Φ. ΠΕΤΣΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ

1978

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

1978

Νικόλαος Κοριτζάς ο εκδότης και βιογράφος του Αθανάσιου Χριστόπουλου

Νέστωρ Καμαριανός

doi: 10.12681/makedonika.493

Copyright © 2014, Νέστωρ Καμαριανός

Άδεια χρήσης Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0.

Βιβλιογραφική αναφορά:

Καμαριανός Ν. (1978). Νικόλαος Κοριτζάς ο εκδότης και βιογράφος του Αθανάσιου Χριστόπουλου. *Μακεδονικά*, *18*(1), 172–180. https://doi.org/10.12681/makedonika.493

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΡΙΤΖΑΣ Ο ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΒΙΟΓΡΑΦΟΣ ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ Νικόλαος Καζακλῆς Κοριτζᾶς εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες διανοούμενους ποὺ ἔζησε στὰ μέσα τοῦ περασμένου αἰώνα στὰ Πριγκιπάτα καὶ φρόντισε νὰ ἐκδώσει τὰ ἔργα τοῦ Ἀθανασίου Χριστόπουλου: «Πολιτικὰ παράλληλα» Παρίσι (1833), «Λυρικὰ» (Παρίσι 1833) καὶ «Ἑλληνικὰ ἀρχαιολογήματα» (Ἀθήνα 1853), ποὺ περιέχουν τὰ κατάλοιπα τοῦ ποιητῆ[1]. Στὸ τρίτο ἔργο ὁ Κοριτζᾶς δημοσιεύει, σὰν εἰσαγωγή, μιὰ ἐκτενὴ βιογραφία τοῦ «Νέου Ἀνακρέοντα», ὅπου βρίσκομε πολλὲς πολύτιμες λεπτομέρειες ποὺ σύναξε κατὰ τὶς συνομιλίες ποὺ εἶχε μὲ τὸν ἀγαπητό του φίλο. Ὁ Κοριτζᾶς δὲν τὴν ὑπογράφει, ἀλλά, ὅπως ἐξάγεται ἀπὸ διάφορα τεκμήρια, εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας.

Μὲ τὶς ἐκδόσεις καὶ τὴ βιογραφία ποὺ δημοσίευσε ὁ Κοριτζᾶς ἀσχολούμαστε ἐν ἐκτάσει σὲ μιὰ μονογραφία ποὺ γράψαμε γιὰ τὸ Μακεδόνα ποιητή, καὶ ἡ ὁποία ἐλπίζουμε νὰ δημοσιευθεῖ σύντομα. Σὲ τούτη τὴ μελέτη μας ὁ ἀναγνώστης θὰ βρεῖ μόνον μερικὰ σκόρπια στοιχεῖα γιὰ τὸν Κοριτζᾶ, ποὺ εἶναι ἄγνωστα στοὺς Ἕλληνες ἐρευνητές.

Ὁ Κοριτζᾶς δὲν ἦταν ἕνας φημισμένος διανοούμενος στὴν ἐποχή του, ἀλλὰ ἐπειδὴ συνέδεσε τὸ ὄνομά του μὲ τὸ ὄνομα τοῦ «Νέου Ἀνακρέοντα», θὰ ἔπρεπε νὰ γνωρίζουμε μερικὰ στοιχεῖα γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράση του.

Ὁ ἱστορικὸς τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας Γεώργιος Βαλέτας γράφει γιὰ τὸ θαυμαστὴ καὶ ἐνθουσιώδη ἐκδότη τοῦ Χριστόπουλου ὅτι «δὲν κατέχουμε βιογραφικὰ στοιχεῖα» καὶ προσθέτει μάλιστα ὅτι «δὲν ἦταν λόγιος»[2]. Ἐπειδὴ μᾶς ἀπασχόλησε ἰδιαίτερα ὁ Μακεδόνας ποιητὴς συλλέξαμε μ' αὐ-

---

1. Ὁ Κοριτζᾶς δὲν εἶχε τὰ οἰκονομικὰ μέσα νὰ τυπώσει αὐτὸ τὸ βιβλίο. Εὐτυχῶς κατόρθωσε νὰ βρεῖ ἕνα φιλόκαλο καὶ φιλόμουσο πατριώτη, τὸν Ἠπειρώτη Τριαντάφυλλο Μπάρτα, ποὺ ἔκαμε ὅλες τὶς δαπάνες, ὅπως δείχνει καὶ ἡ μνεία στὸν τίτλο τοῦ βιβλίου, γι' αὐτὸ ἀποροῦμε πῶς ὁ Βαλέτας μᾶς πληροφορεῖ ὅτι τὸ βιβλίο βγῆκε στὰ 1853 «μὲ δαπάνη» τοῦ Κοριτζᾶ, βλ. Γ. Βαλέτα, Ἀθανάσιος Χριστόπουλος, Ἅπαντα, Ἀθήνα 1969, σ. 600.

Δὲν ξέρουμε ἂν ὁ ποιητὴς προτοῦ πεθάνει ἔδωσε στὸν Κοριτζᾶ τὰ χειρόγραφά του νὰ τὰ δημοσιεύσει, ἢ ἂν ὁ γιὸς τοῦ ποιητῆ, ὁ Θεμιστοκλῆς, μετὰ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα του, τὰ ἔθεσε στὴ διάθεση τοῦ οἰκογενειακοῦ τους φίλου Κοριτζᾶ. Τὸ εὐχάριστο εἶναι ὅτι ὁ Κοριτζᾶς κατόρθωσε νὰ τὰ δημοσιεύσει καὶ νὰ τὰ γλιτώσει ἀπὸ ἀφανισμό.

2. Γ. Βαλέτας, ἔ.ἀ.

τὴν τὴν εὐκαιρία καὶ μερικὰ σκόρπια στοιχεῖα γιὰ τὸν Ν. Κοριτζᾶ, ποὺ συνετέλεσε πολὺ στὴ διάδοση τῶν ἔργων τοῦ Χριστόπουλου.

Στὰ 1814 βρίσκουμε τὸ Νικόλαο Καζακλῆ Κοριτζᾶ ὡς μαθητὴ στὴν Ἡγεμονικὴ σχολὴ τοῦ Ἰασίου[1]. Ἀφοῦ τὴν τελείωσε, ἔφυγε στὸ Παρίσι γιὰ νὰ συμπληρώσει τὶς σπουδές του. Στὴν πρωτεύουσα ὅμως τῆς Γαλλίας, φαίνεται, δὲν ἦταν καλὰ τὰ οἰκονομικά του, καί, γιὰ νὰ κατορθώσει νὰ τελειώσει τὶς σπουδές του, προσπάθησε νὰ κερδίσει μερικὰ χρήματα μεταφράζοντας στὴ νεοελληνικὴ ἕνα ἔργο τοῦ φημισμένου Γάλλου μαθηματικοῦ Sylvestre-François Lacroix, τὸ ὁποῖο μεταχειρίζονταν στὶς παραδόσεις τους οἱ καθηγητὲς τῶν Ἡγεμονικῶν Ἀκαδημιῶν τῶν Πριγκιπάτων[2].

Τὴν 1η Ἰουλίου 1819 ὁ Ν. Κοριτζᾶς στέλνει ἀπὸ τὸ Παρίσι στὸ ἑλληνικὸ περιοδικὸ τῆς Βιέννης «Λόγιος Ἑρμῆς» μιὰ ἀγγελία, στὴν ὁποία, ἀφοῦ παρουσιάζει μὲ λίγα λόγια τὸ ἔργο τοῦ Γάλλου συγγραφέα, προσθέτει: «Ταύτην τὴν πραγματείαν τοῦ ῥηθέντος σοφοῦ ἰδών, ἐνόμισα καλὸν καὶ ὠφέλιμον νὰ τὴν μεταφράσω εἰς τὴν ὁμιλουμένην ἑλληνικὴν γλῶσσαν, διὰ νὰ ἰδοῦν ὅσοι τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα μετέρχονται καὶ ἐπιθυμοῦν τὴν πρόοδον τῶν μαθητῶν, ποίους τρόπους καὶ μέσα οἱ σοφοὶ τῆς Εὐρώπης διδάσκαλοι μεταχειριζόμενοι, ἐκτείνουν τὰ φῶτα καὶ διεγείρουν τῶν νέων τὴν ἔφεσιν πρὸς αὐτά».

Ὁ Κοριτζᾶς καλεῖ τοὺς συμπατριῶτες του ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴ διασπορά, «ὅσοι ἀπὸ φιλομάθεια κινούμενοι καὶ εἰς τὴν νεολαίαν χαριζόμενοι θέλουν τὴν μετάφρασιν τοῦ βιβλίου», «νὰ καταγραφθοῦν, ὡς συνήθως, πρὸς εἴδησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σωμάτων, ὅσα εἶναι χρεία νὰ τυπωθοῦν»[3]. Τὸ βιβλίο θὰ περιέχει 420 περίπου σελίδες σὲ 8ο σχῆμα καὶ θὰ στοιχίζει 12 γρόσια στὴν Ἑλλάδα καὶ 10 φράγκα στὰ ἄλλα μέρη. Μὲ τὶς ἐγγραφὲς τῶν συνδρομητῶν σὲ διάφορες πόλεις ὁ Κοριτζᾶς ἐπιφόρτισε γνωστὰ πρόσωπα καὶ δασκάλους καὶ ἀξίζει νὰ σημειώσουμε τὰ ὀνόματά τους: Στὴν Κωνσταντινούπολη εἶναι ὁ γνωστὸς Φιλικὸς Παναγιώτης Σέκερης, στὴ Σμύρνη ὁ ἐλλογιμότατος Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος, στὴ Θεσσαλονίκη ὁ ἐντιμότατος Νικόλαος Ξατές, στὶς Κυδωνίες ὁ ἐλλογιμότατος Κωνσταντίνος Τόμπρας, στὸ Βουκουρέστι ὁ ἄρχων στόλνικος διδάσκαλος τῆς ἡγεμονικῆς σχολῆς Κωνσταντίνος Νικολάου καὶ ὁ ἐλλογιμότατος Κωνσταντίνος Κλωνάρης[4],

---

1. «Λόγιος Ἑρμῆς», 1814, σ. 88.

2. Ariadna Camariano-Cioran, Les Academies princières de Bucarest et de Jassy et leurs professeurs, Thessaloniki 1974, σ. 233 καὶ 544.

3. «Λόγιος Ἑρμῆς», 1819, σ. 716

4. Ὁ Κωνσταντῖνος Κλωνάρης ἦταν δάσκαλος στὸ Βουκουρέστι στὰ 1819, δηλαδὴ πρὶν ἀπὸ τὸ 1820. Μετὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821 ὁ Κωνσταντῖνος Κλωνάρης κατέφυγε στὸ Σιμπίου τῆς Τρανσυλβανίας. Τὸν βρίσκουμε νὰ μνημονεύεται στὰ κατάστιχα τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου Χατζῆ Γιαννούση. Στὶς 8 Ὀκτωβρίου 1823 ὁ Κλωνάρης εἶχε δανείσει στὸ

στὸ Ἰάσιο ὁ ἐλλογιμότατος Δημήτριος Παρρησιάδης[1] καὶ ὁ διδάσκαλος τῆς ἀλληλοδιδακτικῆς μεθόδου Γεώργιος Κλεόβουλος, στὴν Κραϊόβα ὁ διδάσκαλος σλουτζάρης Τριαντάφυλλος, στὴ Βιέννη οἱ ἐκδότες τοῦ «Λογίου Ἑρμῆ» καὶ οἱ ἀδελφοὶ Καπετανάκη, στὸ Λιβόρνο ὁ ἐντιμότατος Ἀνδρέας Λουριώτης, στὴν Ὀδησσὸ οἱ ἐλλογιμότατοι τῆς ἐκεῖ σχολῆς τῶν Γραικῶν διδάσκαλοι Γ. Γεννάδιος καὶ Ἰ. Γ. Μακρὴς καὶ στὸ Τριέστι ὁ ἐξοχότατος τῆς ἐκεῖ σχολῆς διδάσκαλος Φιλιτᾶς.

Φαίνεται ὅτι τὰ σπουδαῖα πρόσωπα ποὺ ἀνέλαβαν τὴν ἐγγραφὴ συνδρομητῶν ἤθελαν νὰ ἔλθουν πρὸς βοήθεια τόσον τοῦ Κοριτζᾶ, ὅσον καὶ τῆς σπουδάζουσας νεολαίας, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν τὸ κατόρθωσαν. Τὸ βιβλίο τοῦ Κοριτζᾶ, πολὺ πιθανόν, δὲν εἶδε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἀναφέρεται στὴ «Νεοελληνικὴ βιβλιογραφία» τοῦ Γκίνη Μέξα καὶ δὲν ὑπάρχει στὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας ποὺ εἶναι πλούσια σὲ νεοελληνικὲς ἐκδόσεις τοῦ 19ου αἰώνα.

Τὴν οἰκονομικὴ κατάσταση τοῦ Κοριτζᾶ στὸ Παρίσι γνώριζε πολὺ καλὰ ὁ Νικόλαος Σάββας Πίκκολος ποὺ ζοῦσε καὶ συναναστρεφόταν τοὺς Ἕλληνες ποὺ σπούδαζαν στὴν πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας. Μιὰ διαπίστωση ἔχομε ἀπὸ τὸν Ἀθανάσιο Βογορίδη, ὁ ὁποῖος, γεμάτος χαρά, ἔγραφε στὸν πρώην μητροπολίτη Οὐγγροβλαχίας Ἰγνάτιο, ποὺ ἐκείνη τὴν ἐποχὴ φρόντιζε, μαζὶ μὲ τὴ Ρωξάνδρα Edling, γιὰ τοὺς Ἕλληνες φοιτητὲς στὴν Ἰταλία, ὅτι «εὑρέθη τρόπος νὰ βοηθηθῇ ὁ Κοριτζᾶς. Κατὰ παράκλησιν καὶ σύστασιν τοῦ Πικκόλου πρὸς τὸν Ἰακωβάκην Ρίζον, ὁ αὐθέντης τῆς Μολδαβίας κατένευσε νὰ τὸν χορηγῇ τὰ ἀναγκαῖα ἔξοδα»[2].

Ἀπὸ μιὰ ἀνταπόκριση ποὺ ἔστειλε ὁ Νικόλαος Σάββας Πίκκολος στὶς 18 Μαρτίου 1820 στὸ περιοδικὸ τῆς Βιέννης «Λόγιος Ἑρμῆς», τὴν ὁποία ὑπογράφει μόνον μὲ τὸ γράμμα «Σ» (=Σ⟨άββας⟩)[3] μαθαίνουμε ὅτι πέτυχε,

---

γιὸ τοῦ Χατζῆ Γιαννούση, Νικολάκη, 1.500 γρόσια, τὰ ὁποῖα τοῦ ἐπιστράφησαν στὶς 29 Νοεμβρίου μαζὶ μὲ τὸν τόκο, βλ. Ἀ ρ χ ε ῖ α τ ο ῦ Κ ρ ά τ ο υ ς, τ ο ῦ Β ο υ κ ο υ ρ ε σ τ ί ο υ, χφ 518, φ. 203 καὶ χφ. 699, φ. 113.

1. Ὁ Δημήτριος Παρρησιάδης ἦταν συμμαθητὴς τοῦ Κοριτζᾶ στὸ Ἰάσιο, «Λόγιος Ἑρμῆς», 1814, σ. 88 καὶ κατόπιν δάσκαλος στὸ Βουκουρέστι.

2. Βλ.. Σ π υ ρ ί δ ω ν ο ς Κ. Π α π α γ ε ω ρ γ ί ο υ, Τοῦ Μητροπολίτου Ἄρτης Ἰγνατίου Α΄, ἀλληλογραφία, «Ἐπετηρὶς Φιλ. Συλλόγου Παρνασσοῦ» XIII (1917) 222. Σὲ μιὰ σημείωσή του ὁ Σπ. Παπαγεώργιος γράφει ὅτι ὁ Ἰακωβάκης Ρίζος εἶναι «ὁ Ἰάκ. Ρίζος Ραγκαβῆς, ὁ παρὰ τῷ ἐν Βουκουρεστίῳ Ἀλεξ. Σούτσῳ, συγγενεῖ αὐτοῦ καὶ ἡγεμόνι τῆς Βλαχίας δράσας μέχρι τοῦ 1821». Ὁ Παπαγεώργιος δὲν εἶναι καλὰ πληροφορημένος καὶ δὲν γνωρίζει ὅτι ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἦταν δύο ποστέλνικοι, ὁ ἕνας ὀνομαζόταν Ἰακωβάκης Ρίζος Νερουλὸς καὶ ὁ ἄλλος Ἰακωβάκης Ρίζος Ραγκαβῆς, ὁ πρῶτος ἦταν στὴν αὐλὴ τοῦ Μιχαὴλ Σούτσου, ἡγεμόνα τῆς Μολδαβίας, καὶ ὁ δεύτερος στὴν αὐλὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτσου, ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας. Ὁ Βογορίδης ἐννοεῖ τὸ Ρίζο Νερουλὸ καὶ ὄχι τὸ Ρίζο Ραγκαβῆ.

3. «Λόγιος Ἑρμῆς», 1820, σ. 238-240. Κάποιος ἀνώνυμος κατηγόρησε τὸν ἀνώνυμο

μέσω τοῦ Ἰακωβάκη Ρίζου Νερουλοῦ νὰ δοθεῖ στὸν Κοριτζᾶ μιὰ ὑποτροφία ἀπὸ 1.500 φράγκα τὸ χρόνο ἀπὸ τὸν πατριώτη ἡγεμόνα τῆς Μολδαβίας Μιχαὴλ Σοῦτσο[1]. Ὁ Πίκκολος ἔστειλε στὸ «Λόγιο Ἑρμῆ» καὶ τὴν ἐπιστολὴ τοῦ Ἰακωβάκη Ρίζου πρὸς τοὺς σπουδάζοντας στὸ Παρίσι Ἑστιώτη καὶ Κοριτζᾶ, στὴν ὁποία ἀναγγέλλει τὴ μεγάλη χειρονομία τοῦ ἡγεμόνα τῆς Μολδαβίας. Τὸ κείμενο τῆς ἐπιστολῆς ἀξίζει νὰ δημοσιευθεῖ σήμερα ἀκόμη μιὰ φορά, καὶ γιατὶ τὸ ἑλληνικὸ περιοδικὸ τῆς Βιέννης εἶναι σπανιότατο καὶ πολὺ δυσεύρετο, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ περιέχει ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τοὺς Ἕλληνες φοιτητὲς ποὺ σπούδαζαν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ στὸ Παρίσι καὶ ἐπρόκειτο κατόπιν νὰ διδάξουν σ' ἑλληνικὰ σχολεῖα[2].

Ἰδοὺ τὸ περιεχόμενο τῆς ἐπιστολῆς:

Κύριοι Ἑστιῶτα καὶ Κοριτζᾶ.

Ὁ ὑψηλότατος Ἡγεμὼν τῆς Μολδαυΐας κύριος Μιχαὴλ Σοῦτζος, ἀνὴρ τῷ ὄντι φιλογενής, θεωρεῖ τὴν ἡγεμονίαν του ὄργανον ὠφελείας τῶν φιλτάτων ὁμογενῶν, καὶ ποθεῖ μάλιστα νὰ βοηθῇ ἐκείνους, ὅσοι δύνανται νὰ πολλαπλασιάσουν ἔπειτα τὰ φῶτα τῆς Φιλοσοφίας εἰς τὴν κοινὴν πατρίδα. Κελευσθεὶς ἐγὼ νὰ ἐρευνῶ, εἴ τινες ἐνδεεῖς σπουδάζουσιν εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην, καὶ πληροφορηθεὶς ἀπὸ τὸν ἐλλόγιμον κύριον Ν. Σ. Πίκκολον ὅτι ὑμεῖς σπουδάζετε εἰς Παρισίους, διὰ χρηματικὴν δὲ ἔνδειαν κινδυνεύετε νὰ διακόψετε τὴν συνέχειαν τῆς σπουδῆς σας, ἀνέφερα περὶ ὑμῶν εἰς τὸν Ἡγεμόνα, ὅστις τιμῶν

(=Πίκκολο) γιὰ κολακεία καὶ ὑπερβολικοὺς ἐπαίνους ὅταν ἀνήγγειλε τὴ γενναία χειρονομία τοῦ ἡγεμόνα τῆς Μολδαβίας Μ. Σούτσου, βλ. τὸ ἄρθρο του Ἀγαθαὶ πράξεις Ἑλλήνων, «Λόγιος Ἑρμῆς», 1820, σ. 502 κ.ἑ. Ὁ Πίκκολος ἀπαντᾶ στὶς 28 Σεπτεμβρίου στὰ γραφόμενα τοῦ ἐπικριτοῦ του καὶ προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξει ὅτι δὲν ἔχει δίκαιο, μάλιστα ἀναδημοσιεύει καὶ ἕνα μέρος τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ρίζου Νερουλοῦ πρὸς τοὺς Κοριτζᾶ καὶ Ἑστιώτη. Στὴν πλούσια βιβλιογραφία τοῦ Ν. Πίκκολου ποὺ δημοσίευσε ἡ T. E. Kirlova, Dr. Nicolas S. Piccolos. Études et documents inédits publiés à l' occasion du centenaire de sa mort (1865-1965), Sofia 1968, σ. 473-492 (τὸ βιβλίο περιέχει μελέτες στὴ βουλγαρικὴ μὲ περιλήψεις στὴ γαλλική), θὰ πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ οἱ δύο ἀνώνυμες συνεργασίες τοῦ φιλολόγου Πίκκολου, ποὺ ἔστειλε ἀπὸ τὸ Παρίσι στὸ «Λόγιο Ἑρμῆ» καὶ τὶς ὑπέγραψε μόνον μὲ τὸ ἀρχικὸ γράμμα: Σ.⟨άββας⟩.

1. Ὁ ἡγεμόνας Μιχαὴλ Σοῦτσος ἦταν ἕνας μεγάλος πατριώτης καὶ προτίμησε νὰ θυσιάσει τὸ πᾶν, νὰ χάσει θρόνο καὶ περιουσία, νὰ γίνει μέλος τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας καὶ νὰ πολεμήσει πλάι στοὺς Φιλικοὺς γιὰ τὴ λευτεριὰ καὶ τὴν ἀνεξαρτησία τῆς πατρίδας. Σχετικὰ μὲ τὴν πατριωτική του δράση βλέπε Νέστορα Καμαριανοῦ, Ἡ συμβολὴ τοῦ ἡγεμόνα τῆς Μολδαβίας Μιχαὴλ Σούτσου στὴ Φιλικὴ Ἑταιρεία, «Νέα Ἑστία», τ. 76, τεῦχ. 898, 1 Δεκεμβρίου 1964.

2. Ὁ Πίκκολος μᾶς πληροφορεῖ στὶς 28 Σεπτεμβρίου 1820, ὅτι ὁ «Ἡγεμὼν τῆς Μολδαυΐας ἔστειλεν εἰς Παρισίους ἕνα νέον διὰ νὰ σπουδάσῃ τὴν ζωγραφικὴν κατὰ θεωρίαν καὶ πρᾶξιν, μὲ διακοσίων χρυσῶν ταγίνιον», «Λόγιος Ἑρμῆς», 1820, σ. 675.

ὑμᾶς, καὶ θαυμάζων τοὺς νέους τῆς Φιλοσοφίας Κλεάνθας, πέμπει πρὸς ὑμᾶς ἀνὰ χίλια πεντακόσια φράγκα βοήθειαν ἐτήσιον. Θέλετε τὴν λάβει παρὰ τοῦ φιλογενοῦς ἄρχοντος βαρόνου κυρίου Κωνσταντίνου Σακελλαρίου. Χαίρω ὅτι ὑπουργῶν ἡγεμόνα εἰλικρινῶς φιλογενῆ γίνομαι ὄργανον πράξεων ἐναρέτων. Χαίρω ὅτι μὲ τὴν καλὴν ταύτην ἀφορμὴν λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ γράψω πρὸς τοιούτους ὁμογενεῖς μου.

Ὁ ὁμογενὴς καὶ φίλος ὑμῶν
1820 Ἰακωβάκης Ῥίζος.

Ἐν Ἰασίῳ Ἰανουαρίου α΄,

Δὲν ξέρουμε ἂν ὁ Κοριτζᾶς τελείωσε τὶς σπουδές του στὸ Παρίσι, ποὺ ἐπρόκειτο νὰ τὶς τελειώσει στὸ τέλος τοῦ 1822. Ὁ Ἀθανάσιος Βογορίδης σὲ γράμμα του ἀπὸ τὸ Παρίσι πρὸς τὸν πρώην μητροπολίτη Ἰγνάτιο τῆς Οὐγγροβλαχίας, ἀναφερόμενος στὴ σχολὴ τοῦ Βουκουρεστίου καὶ στὰ σχέδια τοῦ νέου διευθυντῆ Βαρδαλάχου, γράφει ὅτι αὐτὸς ζήτησε ὡς δάσκαλο τὸ Στέφανο Κανέλο καὶ προσθέτει: «εἰς διάστημα δύο χρόνων ἔχομεν καὶ ἐδῶ ἑτοίμους ἄλλους δύο τὸν Κοριτζᾶν καὶ ἕνα κάποιον Ἑστιώτη»[1]. Ἴσως ὁ Κοριτζᾶς νὰ μὴν κατόρθωσε νὰ τελειώσει τὶς σπουδές του στὰ 1822, γιατὶ ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε ἀρχίσει ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάσταση, ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης εἶχε περάσει τὸν Προῦθο καὶ ὁ εὐεργέτης τοῦ Κοριτζᾶ, ὁ ἡγεμόνας τῆς Μολδαβίας εἶχε ἐγκαταλείψει τὸ θρόνο του φεύγοντας στὸ ἐξωτερικό.

Ὁ φιλέλληνας Carl Iken γράφει ὅτι ὁ Κοριτζᾶς καὶ ὁ Ἑστιώτης προσεκλήθησαν ὡς δάσκαλοι τῆς φιλοσοφίας στὴν Ἡγεμονικὴ Ἀκαδημία τοῦ Ἰασίου[2]. Δὲν ἔχομε ὅμως καμιὰ ἄλλη ἐπιβεβαίωση καὶ νομίζουμε ὅτι ὁ σοφὸς Γερμανὸς κάνει λάθος. Τόσο ὁ Κοριτζᾶς, ὅσο καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες νέοι ποὺ σπούδαζαν στὰ πανεπιστήμια τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ὅταν ἄκουσαν ὅτι ἡ πατρίδα τους ἐπαναστάτησε, βιάστηκαν νὰ κατέλθουν στὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ πολεμήσουν στὸ πλευρὸ τῶν συμπατριωτῶν τους γιὰ τὴν ἐλευθερία καὶ ἀνεξαρτησία τῆς πατρίδας τους.

Ὁ Κοριτζᾶς ἀποφάσισε νὰ κατέβει στὴν Ἑλλάδα, καὶ ὡς εἰδικὸς στὰ φυσικὰ καὶ μαθηματικά, νὰ δώσει ὅλη τὴ βοήθειά του, ὅπου θὰ εἴχανε ἀνάγκη οἱ συμπατριῶτες του. Ὁ δάσκαλος Ἰ. Μακρής, ποὺ ἦταν ἕνα ἀπὸ τὰ σπουδαῖα μέλη τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, σ' ἕνα γράμμα (20 Σεπτεμβρίου 1822) πρὸς

1. Πρόκειται γιὰ τὸν Κωνσταντίνο Ἑστιώτη, ποὺ δημοσίευσε μιὰ μετάφραση ἑνὸς λόγου, «Περὶ φιλοσοφίας» τοῦ Γάλλου E. Thurot, βλ. «Λόγιος Ἑρμῆς», 1820, σ. 694. Ὁ Ἑστιώτης καταγόταν ἀπὸ τὰ Τρίκαλα, σπούδασε ἰατρικὴ στὸ Παρίσι καὶ κατόπιν ἐγκαταστάθηκε στὸ Βουκουρέστι, ὅπου ἄρχισε νὰ ἐξασκεῖ τὸ ἐπάγγελμά του. Ἔγινε ἕνας ἀπὸ τοὺς ξακουστοὺς γιατροὺς τῆς Βλαχίας, μάλιστα κατέλαβε καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρχιάτρου (protomedic). Πέθανε στὶς 25 Ἰανουαρίου 1840 καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ Βουκουρεστίου τὸν κήδευσαν μὲ μεγάλες τιμές.

2. Carl Iken, Leukothea, Λειψία 1825, τ. Ι, σ. 269.

τὸ φίλο του Γρηγόριο Κωνσταντᾶ στὴν Ἑλλάδα τοῦ γνωστοποιεῖ ὅτι τοῦ στέλνει ἀπὸ τὸ Παρίσι μερικὰ βιβλία: «μὲ τὸν εἰλικρινῆ φίλον μου κύριον Νικόλαον Κοριτζᾶν, ὅστις θὰ σ' ἐγχειρίσῃ καὶ τὴν παροῦσαν μου, καὶ τὸν ὁποῖον συσταίνω εἰς τὴν ἀγάπην σου». Παρακάτω ὁ Μακρὴς μᾶς δίδει τὶς πολύτιμες αὐτὲς πληροφορίες γιὰ τὸν πατριώτη Κοριτζᾶ: «Ὁ ὁμογενὴς οὗτος εἰς τὴν ἐδῶ διατριβὴν του ἐνασχολήθη εἰς τὰ φυσικὰ καὶ μαθηματικά, καὶ ἐὰν αἱ περιστάσεις ἦσαν διαφορετικαί, ἔπρεπε νὰ εἶναι πολλὰ κοινωφελής. Κατὰ τὸ παρὸν δὲ ἐνομίσαμεν ἐδῶ ὅτι ἠμπορεῖ νὰ γείνῃ χρήσιμος, ἂν μάθῃ πῶς κατασκευάζωσι τὴν πυρίτιδα σκόνην, καὶ διὰ τοῦτο ἐπεσκέφθη δύω φάμπρικας, καὶ ἂν εἶναι δυνατὸν ἠμπορεῖτε νὰ κατασκευάσετε μίαν αὐτοῦ, ἢ τουλάχιστον συνδράμετέ τον διὰ νὰ διδάξῃ τὰ μαθηματικά. Μὲ τὸν αὐτὸν στέλλω δωρεὰν εἰς τὸ Γένος δύω ὄργανα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἓν λέγεται ταχέψης, καὶ τὸ ἄλλο αὐθέψης, τὴν χρῆσιν καὶ ὠφέλειαν αὐτῶν ἠξεύρει καὶ θὰ ἐκθέσει ὁ κύριος Κοριτσᾶς, σὺ δὲ θέλεις τὸν ὁδηγήσει ποῦ πρέπει νὰ τὰ ἐγχειρίσῃ, καὶ ἐπειδὴ ταῦτα στέλλονται διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς δείγματα, θέλεις παρακινήσει τοὺς διοικοῦντας τὰ τοιαῦτα διὰ νὰ πολλαπλασιάσωσι τὰ τοιαῦτα ὄργανα διὰ τῆς ὁδηγίας τοῦ κυρίου Κοριτσᾶ εἰς τὰ τῆς ξηρᾶς καὶ θαλάσσης στρατεύματα ὡς πολλὰ χρήσιμα καὶ οἰκονομικά»[1].

Βλέπουμε λοιπὸν ὅτι ὁ Κοριτζᾶς, προτοῦ ἀναχωρήσει ἀπὸ τὸ Παρίσι γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ἑτοιμάστηκε πολὺ σοβαρὰ γιὰ νὰ μπορέσει νὰ βοηθήσει στὸν ἐξοπλισμὸ τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν ποὺ μάχονταν ἐνάντια τῶν τυράννων. Πότε ἔφθασε ὁ Κοριτζᾶς στὴν Ἑλλάδα δὲν ξέρομε. Στὶς ἀρχὲς Ὀκτωβρίου βρισκόταν ἀκόμη στὸ Παρίσι. Ὁ ἴδιος ὁ Ι. Μακρὴς γράφει στὸ φίλο του Γρηγόριο Κωνσταντᾶ στὶς 8 Ὀκτωβρίου 1822: «ὅταν ἔλθῃ αὐτοῦ ὁ φίλος μου Νικόλαος Κοριτσᾶς (τὸν ὁποῖον ἐσύστησα καὶ συσταίνω πάλιν εἰς τὴν ἀγάπην σου) θὰ ἔχῃς περισσοτέραν εὐκολίαν εἰς τὸ νὰ ἐξαποστέλλῃς ἐπιστολάς σου»[2].

Ὅταν ὁ Κοριτζᾶς, μὲ τὴ συνδρομὴ τοῦ Ἰ. Μακρῆ[3], ἔφθασε στὴν Ἑλλάδα γεμάτος ἐνθουσιασμὸ καὶ ἀποφασιστικότητα νὰ βοηθήσει τοὺς Ἕλληνες στὸν ἡρωικὸ ἀγώνα τους, βρῆκε μιὰ ἀνέλπιστη ἀδιαφορία γιὰ τὰ μεγαλεπήβολά του σχέδια, γιατὶ οἱ μεγάλοι τῆς ἐποχῆς δὲν θέλησαν νὰ συνεργαστοῦν μαζί του κοὶ νὰ ἀκούσουν τὶς πατριωτικές του συμβουλές. Γεμάτος λύπη

1. Βλ. Βαγγέλη Σκουβαρᾶ, Ὁ Φιλικὸς καὶ δάσκαλος Ἰωάννης Γ. Μακρὴς (Συμβολὴ στὴ βιογραφία του. Μὲ ἀνέκδοτα κείμενά του «Εἰς μνήμην Κ. Ἀμάντου, 1874-1960», Ἀθῆναι 1960, σ. 514.

2. Βαγγέλη Σκουβαρᾶ, ἔ.ἀ., σ. 515.

3. Ὁ Μακρὴς βοήθησε τὸν Κοριτζᾶ ὅταν ἦταν στὸ Παρίσι μὲ χίλια πενῆντα φράγκα, καὶ σημειώνει στὴ διαθήκη του αὐτὸ τὸ ποσὸ ποὺ τοῦ τὸ χρεωστεῖ ὁ Νικόλαος Κοριτζᾶς, βλ. Δημητρίου Σερεμέτη, Ἡ διαθήκη τοῦ διδασκάλου Ἰωάννου Γ. Μακρῆ, «Ἀρμενόπουλος», Θεσσαλονίκη 1962, σ. 272.

καὶ ἀγανάκτηση ἐγκατέλειψε ἀπογοητευμένος τὴ μαχόμενη Ἑλλάδα καὶ ἀποσύρθηκε στὴν Κέρκυρα. Τὴν πληροφορία αὐτὴ μᾶς τὴ δίδει ὁ Νεόφυτος Βάμβας σ' ἕνα γράμμα του (Μάιος 1823) πρὸς τὸν Ἀδαμάντιο Κοραή. Ὁ Βάμβας γράφει: «Ἐδῶ ἐγνώρισα καὶ τὸν δυστυχῆ Κοριτζᾶν, ὅστις μὴν ὑποφέρων νὰ βλέπῃ τὴν ἀλογίαν τῶν καλῶν ἀρχηγῶν τῆς Ἑλλάδος ἀνεχώρησε καὶ ὑπάγει εἰς τὴν Κέρκυραν»[1].

Στὴν Κέρκυρα ὁ Κοριτζᾶς ἔμεινε ἕνα διάστημα[2] καὶ κατόπιν ἀναχώρησε γιὰ τὸ Βουκουρέστι ὅπου ὑπηρέτησε ὡς ἰδιωτικὸς δάσκαλος σὲ σπίτια βογιάρων. Ὁ γνωστὸς Ρουμάνος λογοτέχνης Ἰωάννης Ghica σὲ μιὰ ἐπιστολή του, πρὸς τὸ φίλο του Βασίλη Alecsandri, μιλώντας γιὰ τοὺς ἰδιωτικοὺς δασκάλους τῆς χώρας, ἀναφέρει καὶ τὸν Κοριτζᾶ: «Γνώρισα τὸ σκληρὸ Κοριτζᾶ ποὺ σκότωνε στὸ ξύλλο τοὺς ἐξαδέλφους μου»[3].

Στὰ 1832 ὁ Κοριτζᾶς βρισκόταν στὴ Γερμανία. Ἴσως στάλθηκε στὸ Μόναχο ἀπὸ τοὺς Ρουμάνους βογιάρους Γκίκα, Βραΐλώη, Ρωσέτη, Καντακουζηνὸ κ.λ. γιὰ νὰ παρακολουθεῖ τοὺς νεαροὺς γιούς τους ποὺ σπούδαζαν στὸ Μόναχο καὶ νὰ τοὺς προφυλάγει ἀπὸ τὶς νεωτεριστικὲς ἰδέες ποὺ κυκλοφοροῦσαν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη καὶ οἱ ὁποῖες τρόμαζαν τοὺς συντηρητικοὺς Ρουμάνους βογιάρους. Στὸ Μόναχο σπούδαζαν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ πολλοὶ Ρουμάνοι καὶ Ἕλληνες νέοι καὶ ὁ Κοριτζᾶς ἐπωφελήθηκε ἀπ' αὐτὴν τὴν εὐκαιρία νὰ ἐγγράψει συνδρομητὲς στὸ βιβλίο «Πολιτικὰ παράλληλα» τοῦ Ἀθανασίου Χριστόπουλου ποὺ εἶχε ἕτοιμο γιὰ ἔκδοση.

Σ' ἕνα γράμμα του ποὺ ἔστειλε ὁ Κοριτζᾶς «ἀπὸ τὸ Μόναχον τῆς Βαβαρίας» στὸ φίλο του Μίνοβιτζ, στὸ Σιμπίου, στὶς 20 Αὐγούστου 1832, γράφει μεταξὺ ἄλλων: «σᾶς παρακαλῶ φροντίσετε νὰ στείλετε τὴν ἐσώκλειστον εἴδησιν εἰς τὸ Βρασοβὸ πρὸς κανέναν ἐκεῖ φίλον σας, διὰ νὰ τὴν δείξῃ τοῖς ὁμογενέσι, ἂν θελήσουν νὰ γραφτοῦν ὡς συνδρομηταὶ τοῦ ἀναγγελλομένου βιβλίου. Εἰπέτε τον ὅμως νὰ σᾶς στείλῃ τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν διὰ νὰ γραφθοῦν εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου κατὰ τὴν συνήθειαν». Καὶ παρακαλεῖ ἀκόμη τὸν Μίνοβιτζ νὰ προσφέρει τοὺς «προσκυνησμούς» του στὸν ἄρχοντα σπαθάρη Ράλλην, ἂν βρίσκεται ἀκόμη στὸ Σιμπίου[4].

Στὸ γράμμα τοῦ Κοριτζᾶ δὲν ἀναφέρεται ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου, ὁ ὁποῖος βέβαια ἦταν γραμμένος στὴν ἀγγελία του. Δὲν ἀμφιβάλλουμε ὅμως ὅτι πρόκειται γιὰ συνδρομητὲς στὸ βιβλίο τοῦ Χριστόπουλου «Πολιτικὰ παράλληλα». Ὁ κατάλογος συνδρομητῶν ποὺ δημοσιεύεται στὸ τέλος αὐτοῦ τοῦ

1. Βαγγέλη Σκουβαρᾶ, ἔ.ἀ., σ. 514.

2. Βλ. μιὰ ἐπιστολὴ τοῦ Ν. Σ. Πίκκολου ποὺ ἔστειλε ἀπὸ τὸ Παρίσι στὶς 8 Ὀκτωβρίου 1825 πρὸς τὸ φίλο του Κ. Ἀσώπιο, Dr. Nicolas S. Piccolos. Études et documents..., σ. 440.

3. Joan Ghica, Scrisori către Alecsandri, Βουκουρέστι 1887, σ. 258.

4. Βιβλιοθήκη Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας, ἀρχεῖο Χατζῆ Πόπ.

βιβλίου ἔρχεται νὰ ἐνιοχύσει τὴν ὑπόνοιά μας. Βρίσκουμε ἐδῶ συνδρομητὲς ἀπὸ τέσσερες μόνον πόλεις: Κραϊόβα, Μόναχο, Μαρσίλλια καὶ Παρίσι. Οἱ περισσότεροι εἶναι: «Οἱ εἰς Μόναχον σπουδάζοντες Ἕλληνες», μὲ 53 ἀντίτυπα, καὶ ἀπὸ τὶς ἄλλες τρεῖς πόλεις μόνον 57 ἀντίτυπα. Κανένας συνδρομητὴς ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα! Ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν τοῦ Μονάχου εἶναι ὁ πλουσιότερος, γιατὶ τὶς ἐγγραφὲς τὶς ἔκαμε ὁ ἴδιος ὁ Κοριτζᾶς. Ὁ φίλος τοῦ Κοριτζᾶ στὸ Βρασοβὸ ἴσως δὲν πέτυχε νὰ ἐγγράψει συνδρομητές, ἢ πιθανὸν ὁ κατάλογός του δὲν ἔφθασε ἐγκαίρως καὶ ὁ Κοριτζᾶς δὲν πρόφθασε νὰ τὸν δημοσιεύσει.

Θέλομε νὰ τονίσουμε ὅτι τὸ ἔργο τοῦ Χριστόπουλου «Πολιτικὰ παράλληλα» δὲν τυπώθηκε μὲ χρήματα τοῦ συγγραφέα, παρὰ μὲ τὴ βοήθεια τῶν συνδρομητῶν, ἐπικεφαλῆς τῶν ὁποίων βρίσκεται ὁ πρώην ἡγεμόνας τῆς Βλαχίας Ἰωάννης Καρατζᾶς, μὲ 12 ἀντίτυπα, ὁ ὁποῖος θέλησε καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο νὰ δείξει ἀκόμη μιὰ φορὰ τὴν ἀγάπη του στὸ πρόσωπο τοῦ ἄλλοτε στενοῦ συνεργάτη του καὶ τὴν ἐκτίμησή του γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Χριστόπουλου.

Δὲν γνωρίζομε πόσες σελίδες ἀνήγγελλε ὁ Κοριτζᾶς γιὰ τὰ «Πολιτικὰ παράλληλα», φαίνεται ὅμως ὅτι τὸ κείμενο τοῦ βιβλίου δὲν ἔφθασε τὶς σελίδες ποὺ νόμιζε καὶ γι' αὐτό, σὲ μιὰ εἰδοποίηση, ποὺ δημοσιεύει στὸ τέλος τοῦ βιβλίου, γνωστοποιεῖ στοὺς ἀναγνῶστες ὅτι «ἐπειδὴ ἐχρειάσθηκαν ὀλιγώτερες κόλλες διὰ τὰ Παράλληλα ἀπ' ὅ,τι εἰς τὴν ἀρχὴν λογάριαζα, ἔκρινα, εἰς τοὺς ἀναγνώστας χαριζόμενος, νὰ τυπώσω μερικὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦ ἰδίου συγγραφέως. Ἕνα μέν, διὰ νὰ τοὺς τέρψω ὀλίγον μὲ τῆς ποιήσεως τὴν ποικιλίαν, καὶ ἄλλο, ἐπειδὴ κ' ἐκεῖνα μετ' ὀλίγον τυπώνονται, νὰ ἰδῶ μαζὶ μὲ τοὺς φίλους τοῦ βιβλίου ποιοὶ χαρακτῆρες προσφυέστερα καὶ καλύτερα ταιριάζουν εἰς τὴν κομψότητα αὐτῶν τῶν ποιημάτων». Ὑπογράφει: «Ὁ ἐκδότ. Ν. Κοριτζᾶς»[1]. Ἡ εἰδοποίηση τοῦ Κοριτζᾶ μᾶς δείχνει πρῶτον τὴν τιμιότητά του (φοβούμενος μὴ τυχὸν οἱ συνδρομητὲς τὸν κατηγορήσουν ὅτι τὸ βιβλίο δὲν περιεῖχε τὸν ἀριθμὸ τῶν σελίδων ποὺ εἶχε ὑποσχεθεῖ, πρόσθεσε καὶ ἄλλες σελίδες μὲ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ δράμα καὶ τὰ ποιήματα τοῦ Χριστόπουλου)[2] καὶ δεύτερον ὅτι ἡ ἔκδοση τῶν «Λυρικῶν» δημοσιεύτηκε στὰ 1833 μετὰ τὰ «Πολιτικὰ παράλληλα» καὶ ὄχι πρίν, ὅπως νομίζει ὁ Γ. Βαλέτας[3].

Τὰ λίγα στοιχεῖα ποὺ δώσαμε παραπάνω γιὰ τὸ βίο καὶ τὴ δράση τοῦ

---

1. Πολιτικὰ παράλληλα τοῦ ἄρχοντος λογοθέτου κυρίου Ἀθανασίου Χριστοπούλου, ἐν Παρισίοις 1833, σ. 173.

2. Οἱ Δημ. Γκίνης καὶ Βαλ. Μέξας δὲν σημειώνουν ὅτι ἐκδότης εἶναι ὁ Ν. Κοριτζᾶς, Ἑλληνικὴ βιβλιογραφία, τ. 1, Ἀθῆναι 1939, σ. 340.

3. Γ. Βαλέτα, ἔ.ἀ., σ. 37.

ἀκούραστου Ν. Κοριτζᾶ εἶναι ἕνα μικρὸ δεῖγμα τῆς μεγάλης μας ἐκτίμησης γιὰ τὸν πατριώτη καὶ μεγάλο θαυμαστὴ τοῦ Μακεδόνα ποιητῆ, γιατὶ μὲ τὴν ἐπιμέλειά του, μὲ τὴν ἐπιμονή του, μὲ τοὺς κόπους του καὶ μὲ τὴ βοήθεια τῶν φιλόμουσων συνδρομητῶν, πρόσφερε πολύτιμη ὑπηρεσία στὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ χάρις σ' αὐτὸν οἱ Ἕλληνες μποροῦν νὰ διαβάζουν σήμερα τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς τοῦ «Νέου Ἀνακρέοντα».

Βουκουρέστι ΝΕΣΤΩΡ ΚΑΜΑΡΙΑΝΟΣ

RÉSUMÉ

Nestor Camariano, Nikolas Koritzas, l'éditeur et biographe d'Athanasios Christopoulos.

L'auteur fournit quelques données biographiques, nonutilisées jusqu'à present, concernant l'homme de lettres Nicolas Koritzas. Il a étudié d'abord à l' École princière de Jassy, ensuite à l'Université de Paris, où il a reçu aussi une bourse de la part du prince régnant de Moldavie, Michel Soutzos. On ignore s'il a fini les études universitaires, parce qu'entre temps on fit éclater la révolution greque de 1821, lorsque la jeunesse studieuse grecque des Universités européennes a quitté les salles d'étude afin de lutter aux côtés de ses compatriotes contre les oppresseurs turcs.

Avant de partir pour la Grèce, Koritzas s'est trés sérieusement préparé, à Paris, dans le domaine de la fabrication du matériel de guerre, pour venir à l'aide des soldats grecs qui luttaient contre la tyrannie.

Malgré son enthousiasme et en dépit de toutes les lettres de recommandation présentées, Koritzas s'est trouvé, en Grèce, en présence d'une indifférence inattendue en ce qui concernait ses plans audacieux, vu que les dirigeants du pays, à l'époque, n'ont pas voulu écouter ses conseils patriotiques. Plein d'affliction et révolte, il a quitté la Grèce en pleine révolution, se retirant dans l'île de Corfu, d'où il est parti, eusuite, pour Bucarest, où il a été engagé comme précepteur dans les maisons des boyards.

Dans la capitale de la Valachie, Koritzas a eu d'étroites liaisons d'amitié avec le Nouvel Anacréon de la Grèce, fait qui l'a déterminé à s'occuper de l' impression des poésies lyriques du poéte macédonien, ainsi que de ses oeuvres posthumes, en les faisant accompagner d'une riche biographie du défunt, établie sur beaucoup de détails, directement obtenus du poète amplement admiré.